

Joško Božanić  
Komiža - Split

## KAPITALNO DJELO HRVATSKE DIJALEKTOLOGIJE

Josip Lisac: Hrvatska dijalektologija 2 - Čakavsko narječje

U izdanju Golden marketinga iz Zagreba pojavila se i druga knjiga znanstvene trilogije Hrvatska dijalektologija. Godine 2003. isti je izdavač publicirao prvu knjigu *Hrvatska dijalektologija 1 - Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, a 2009. izašla je *Hrvatska dijalektologija 2. - Čakavsko narječje*.

Josip Lisac, član suradnik HAZU i istaknuti profesor Zadarskog sveučilišta na kojemu je voditelj poslijediplomskog studija jezikoslovlja, član uredništva *Čakavske riči* te osnivač i glavni urednik dijalektološkog časopisa Sveučilišta u Zadru *Croatica et Slavica Iadertina*, objavio je oko tisuću bibliografskih jedinica te nekoliko zapaženih znanstvenih knjiga među kojima ćemo istaknuti posebno one koje su značile velik doprinos hrvatskoj dijalektologiji: *Hrvatski jezik i njegovi proučavatelji* (Split 1994.), *Hrvatski dijalekti i jezična povijest* (Zagreb 1996.), *Hrvatski govori, filolozi i pisci* (Zagreb 1999), *Tragom zavičaja. Delnički govor i govor Gornjih Turnji u svjetlosti goranskih kajkavskih govora* (Split 2006.) te dvije knjige trilogije Hrvatska dijalektologija.

*Čakavsko narječje* Josipa Lisca kapitalno je djelo hrvatske dijalektologije - nezaobilazna dijalektološka sinteza za sve istraživače čakavskog idioma, studente kroatistike, ali i sve one koje zanima fenomen čakavskog narječja, njegovih šest dijalekata i pojedinačni njegovi govori od Lastova i Pelješca do Istre.

Josip Lisac uzima kao glavni kriterij za određenje granica među čakavskim dijalektima kontinuant praslavenskog jata te prozodiju i kriterij suglasničkog inventara. Autor slijedi tradicionalnu sistematizaciju u podjeli čakavskih dijalekata, ali daje nov uvid u pojedine dijalekte i govore na temelju vrlo bogate referentne literature i vlastita terenskog istraživanja. U prezentaciji pojedinih dijalekata Lisac najprije locira njegov prostor imenujući brojna naselja i mikrolokalitete koji mu pripadaju. Zatim opisuje njegovu fonologiju, morfologiju i leksik te daje dijakronijski pregled njegova nastanka i geneze, a na kraju navodi primjere usmenog kazivanja na konkretnim govorima pojedinog dijalekta. Za svaki dijalekt priložena je iscrpna literatura neophodna svakom istraživaču pojedinih čakavskih dijalekata ili govora.

Pojavila se dakle velika čakavološka sinteza – djelo Josipa Lisca koje je kruna njegovih brojnih znanstvenih i stručnih radova o čakavskom idiomu. To djelo naslanja se i na prethodna istraživanja istaknutih hrvatskih dijalektologa kao što su Božidar Finka, Milan Moguš, Petar Šimunović, te na djelima čakavologa riječke filološke škole kao što su Iva Lukežić, Silvana Vranić, Sanja Zupčić te na dijalektološkom opusu Stjepana Ivšića i Dalibora Brozovića, ali i stranih istraživača čakavskog narječja među kojima se ističu Willem R. Vermeer, Petar Houtzagers, Janneke Kalsbeek i Pavle Ivčić.

Posebno valja istaknuti značaj ovakve dijalektološke sinteze Josipa Lisca u vremenu globalizacije koja je dramatično ugrozila dijalekte i organske idiome u većoj mjeri nego što se to ikad dogodilo u povijesti. S druge strane probudila se i potreba da se ti govori i dijalekti zabilježe i tako sačuvaju. Probudila se svijest o kulturnoj vrijednosti zavičajnog jezika, njegove stilističke vrijednosti i bogatstvu njegova leksika. Izgleda da jezik mora najprije umrijeti da bi se pojavila svijest o njegovu kulturnom značenju za narod čiji je taj jezik najznačajniji izraz njegova identiteta. Ovakve knjige kao što je *Čakavsko narječje* Josipa Lisca imaju neprolaznu vrijednost i trajan su spomenik.

Međutim takva kapitalna djela otvaraju i perspektivu za nova istraživanja, otvaraju i brojna neriješena pitanja hrvatske dijalektologije, pitanja preciznijih razgraničenja među dijalektima, njihovim teritorijalnim granicama, međusobnim odnosima u dijakronijskoj i sinkronijskoj perspektivi, pitanja odnosa epihorskih idioma prema standardnom hrvatskom jeziku, pitanja sudbine dijalekata u procesu globalizacije, pitanja nacionalne jezične politike prema nestandardnim idiomima, pitanja odnosa neštokavskih idioma i standardne novoštokavštine u nedovršivu procesu standardizacije hrvatskoga jezika.

Knjiga Josipa Lisca jest znanstveni temelj hrvatskog jezikoslovlja bez kojega ta pitanja ne mogu biti niti valjano postavljena niti rješavana. Stoga, s nadom što bržeg objavljivanja trećeg djela trilogije Hrvatska dijalektologija, ocjenjujemo njena prva dva dijela klasičnim knjigama hrvatske dijalektologije.